

EL MUSEU DEL PARC ARQUEOLÒGIC DEL PUIG DE SA MORISCA

INTRODUCCIÓ.

El Parc Arqueològic del Puig de sa Morisca s'estructura sobre tres grans pilars que conformen els anomenats *Projectes Estrella* constituïts per la construcció d'un Museu, d'un Arqueòdrom i l'adequació museogràfica dels jaciments integrats en el Parc. En aquest apartat analitzarem els elements que han de marcar el projecte de creació del Museu, proposant la ubicació més apropiada, els objectius i funcions que desenvoluparà el Museu i quins han de ser els seus espais funcionals. El Museu del Puig de sa Morisca serà l'entrada al Parc Arqueològic, el primer punt de contacte i on el públic disposarà dels elements necessaris per poder gaudir al màxim de totes les propostes que ofereix el Parc. Paral·lelament, el Museu acollirà gran part de les activitats de gestió, investigació, conservació, promoció turística i didàctica, etc., que durà a terme el Parc. Es convertirà en el centre neuràlgic de decisió i gestió i el punt de coordinació i orientació del públic que visitarà el parc.

El Parc, per la seva filosofia de plantejament i la seva proposta museogràfica estructurada a partir d'elements com un arqueòdrom, l'adequació de jaciments, el disseny d'itineraris, la presència d'àrees de repòs, etc., planteja des del seu inici una relació dialèctica molt intensa entre el parc, la seva oferta cultural i lúdico-educativa i el públic. El públic és l'autèntic protagonista en el sentit que ell mateix s'integra dintre del territori i va descobrint els diferents jaciments, i la manera en què les cultures prehistòriques controlaven el territori. El públic és el protagonista actiu de tota la proposta, és ell el que, amb la seva actitud, gaudeix de l'experiència. En aquest sentit, el museu s'ha de convertir amb la clau i la porta per accedir, entendre i gaudir de tota la proposta del Parc i per potenciar, amb el seu disseny i concepció, aquesta actitud activa del públic.

Un segon aspecte que hem de tractar en aquesta introducció és el fet de que el Museu suposa la construcció d'un edifici de nova planta. Per la situació del Parc Arqueològic i, sobretot, per la necessitat d'ubicar el Museu al costat mateix del Parc Arqueològic i del punt de partida dels diferents itineraris arqueològics proposats, es fa necessària la projecció d'un edifici de nova planta que aculli el Museu i totes les funcions i activitats que generi. A la vegada, aquest edifici serà el punt d'acollida i d'entrada del públic i com a tal funcionarà com l'element de connexió entre l'exterior i l'interior del Parc. Tant els objectius com les funcions i activitats que generarà el Museu marcaran unes necessitats estructurals i espacials que no es podran obviar i que delimitaran el projecte arquitectònic.

D'altra banda, la construcció d'un museu de nova planta ofereix unes possibilitats prou interessants a nivell arquitectònic. Per una part, les característiques pròpies d'un museu i la importància que té en aquestes institucions la imatge i el continent, com a símbol i referent, (recordem exemples clars com el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, el Guggenheim de Bilbao, el MACBA o el mateix Museu Arqueològic de Mérida), donen un gran ventall de possibilitats als dissenys arquitectònics. A la vegada, tenint en compte la poca riquesa de patrimoni immobiliari que hi ha en el terme municipal de Calvià, la construcció d'un Museu suposa una bona oportunitat per augmentar el nivell qualitatiu de la riquesa patrimonial del municipi.

Per aquestes dues raons és important que l'edifici projectat, integrat dintre del paisatge, presenti una estètica moderna, amb personalitat pròpia i que reforci la imatge

que ofereix el Parc Arqueològic, a la vegada que per les seves característiques arquitectòniques significatives pugui augmentar el patrimoni immobiliari significatiu del terme municipal de Calvià. Amb la finalitat d'aconseguir projectar un edifici que tingui personalitat pròpia, però a la vegada un alt grau de funcionalitat i que pugui assolir amb comoditat l'ampli ventall de funcions i activitats que generarà el Museu serà necessari des del principi una tasca d'equip entre els arquitectes projectistes i els arqueòlegs i museòlegs. Aquesta col·laboració ha de ser efectiva des de les primeres fases de definició del Museu i s'ha de plasmar en cada una de les fases de desenvolupament del projecte arquitectònic (concurs d'idees, programa bàsic, avantprojecte, projecte d'execució, etc.). Aquest diàleg permanent és bàsic per la correcta definició de la filosofia i de les necessitats del centre a dissenyar. Necessitats que van des del correcte disseny de les sales i itineraris públics, fins a les dependències internes com les de emmagatzematge, laboratoris, etc. El diàleg fluid entre les necessitats expressades pels arqueòlegs i museòlegs i les solucions aportades pels arquitectes és l'únic camí per fer de l'edifici que albergui el Museu un espai flexible i que doni respostes a les necessitats de funcionament, de rebuda de públic, d'espai museològic i de conservació i emmagatzematge que requereix el que serà el centre de gestió i acollida del Parc Arqueològic del Puig de sa Morisca.

LOCALITZACIÓ DEL MUSEU.

La ubicació del Museu del Parc Arqueològic només té sentit si es localitza al costat del Parc, (veure documentació Concurs), ja que ha de funcionar no només com a lloc de rebuda i orientació de tot el públic que entrarà en el Parc, sinó també com a lloc de gestió, manteniment i estudi de tot el patrimoni arqueològic i natural que conforma el Parc del Puig de sa Morisca. Acceptant que el Museu ha d'estar per força integrat en el Parc, en l'elecció de la seva ubicació concreta s'han de tenir en compte una altra sèrie de requeriments que es poden resumir en els següents punts:

- 1.- Emplaçament amb bones comunicacions.
- 2.- Emplaçament on la normativa urbanística municipal permeti aquest tipus d'activitat.
- 3.- Espai suficient per acollir les tres grans àrees funcionals del Centre:
Superfície solar 4.060 M2.
 - Àrea d'estacionament o aparcament.
 - Àrea de l'edifici que engloba diferents funcions (gestió, serveis, exposicions, etc.).
 - Àrea de pas cap als circuits arqueològics del Parc.
- 4.- Emplaçament coherent dins la lògica de funcionament i la localització de la riquesa arqueològica del Parc.

MUSEU: OBJECTIUS I FUNCIONS.

El Centre Arqueològic del Puig de sa Morisca s'ha de convertir en l'espai físic on es concentrin totes aquelles funcions i activitats que no es poden realitzar en els espais oberts del Parc. Però a la vegada ha de ser el punt d'acollida de tot el públic que arriba al Parc, donant la informació necessària de les ofertes museístiques que ofereix.

En aquest sentit, el Museu tindrà dos àmbits d'actuació on s'hauran de situar els objectius i les funcions del Centre.

1.- Àmbit Extern.

En aquest àmbit s'enquadren tots aquells objectius i funcions que tenen una relació amb els aspectes externs del Parc, especialment aquells que fan referència a la relació amb el públic.

Dintre d'aquest àmbits les funcions del Centre són.

- a.- Acollida del públic.
- b.- Orientació i informació sobre les propostes museístiques del Parc.
- c.- Ubicació d'altres serveis que es proposen al públic.

2.- Àmbit Intern.

En aquest àmbit s'enquadren totes aquelles funcions que fan referència al funcionament intern del Parc i a totes aquelles activitats de coordinació necessàries per dur a terme els objectius d'actuació definits.

Dintre d'aquest àmbit, les funcions del Centre són:

- a.- Gestió del Parc Arqueològic.
- b.- Tractament del material arqueològic.
- c.- Manteniment del Centre i de les altres instal·lacions del Parc.

Les activitats que es deriven de les funcions emmarcades a cada un dels àmbits són les següents:

1.- Àmbit Extern.

1.- Acollida del públic:

- a.- Serveis d'informació.
- b.- Serveis d'acollida (recepció, sanitaris, robaduria, etc.).
- c.- Serveis complementaris (tenda, bar-restaurant, etc.).

2.- Orientació i informació sobre les propostes museístiques del Parc.

- a.- Exposició Permanent.
- b.- Exposicions temporals.
- c.- Àrea de Tallers

3.- Ubicació d'altres serveis que es proposen al públic.

- a.- Biblioteca.
- b.- Auditori

2.- Àmbit Intern.

1.- Gestió del Parc Arqueològic.

- a.- Direcció.
- b.- Administració.
- c.- Coordinació de la promoció turística.
- d.- Coordinació de la promoció didàctica-educativa.

2.- Tractament del material arqueològic.

- a.- Emmagatzematge.
- b.- Conservació/Restauració
- c.- Estudi

3.- Manteniment i logística del Centre i de les altres instal·lacions del Parc.

- a.- Centralització de les tasques de manteniment forestal i ajardinament.
- b.- Centralització de les tasques de consolidació, restauració i manteniment de les restes arqueològiques.
- c.- Centralització d'altres tasques de manteniment (electricitat, aigües, etc.)

ESPAIS I FUNCIONS.

Una vegada definits els objectius i les principals funcions que acollirà el Museu del Puig de sa Morisca, en aquest apartat definirem els principals espais amb els que ha de comptar el Centre i les connexions i nivells de circulació que s'han d'establir entre cada un d'aquests espais. Seguint l'estructura utilitzada fins ara, hem dividit els espais dels Centres en dos grans àmbits, en funció del criteri de si tindran un accés públic (àmbit extern) o seran d'accés restringit al personal del Centre (àmbit intern). A la vegada dintre de cada àmbit hem estructurat els diferents espais segons la funció principal a la qual es destinaran.

La superfície construïda total sobre rasant serà d'uns 2.000/2.200 m² aproximadament. En aquesta fase de desenvolupament del projecte no quedaran delimitades ni les ràtios de m² necessàries ni altres condicions tècniques específiques de cada un dels espais, si be al visiograma de serveis del museu, s'indiquen per a determinats espais la superfície que es recomana amb caràcter orientatiu per a les principals dependències del museu.

Ja que en aquesta fase no s'esgota l'edificabilitat de la parcel·la, es valorarà la possibilitat que l'edifici i les instal·lacions que es projectin puguin ésser ampliades sense gaire complicacions segons necessitats futures.

Només es comentaran a continuació alguns aspectes molt genèrics relatius als espais i a les seves interrelacions. Les necessitats específiques tant tècniques com d'espai es desenvoluparan en el projecte específic del Museu amb el treball conjunt de l'equip d'arqueòlegs i arquitectes.

1.- Àmbit Extern.

A.- Àrea d'Orientació i Informació Museística.

Els espais destinats a aquesta funció es convertiran amb els grans referents del Centre i un dels seus principals focus d'atenció. En ells es situaran els elements museístics necessaris per poder interpretar, entendre i gaudir de tota l'oferta que el Parc ofereix. L'objectiu principal d'aquests espais és doble: per una part mostrar la riquesa i varietat de materials arqueològics recuperats en els jaciments del Parc Arqueològic i per altra oferir al públic la informació necessària per entendre la intensitat i complexitat de l'ocupació prehistòrica de la zona.

Cinc són els espais destinats a aquesta funció:

- 1.- Àrees d'exposició Permanent
- 2.- Àrees d'exposició Temporal
- 3.- Auditori.
- 4.- Biblioteca
- 5.- Taller didàctic.

Aquests espais, especialment les dues sales d'exposició, han de tenir un disseny flexible no només en quant a espai, sinó també respecte a altres tipus de requeriments com poden ser les instal·lacions elèctriques, conservació, control climàtic, etc. Tant l'àrea d'exposició permanent com temporal han de presentar un disseny flexible que permeti una gran varietat de solucions i estratègies expositives. Elements com d'inexistència de columnes o parets, les obertures reduïdes, etc. ajudaran a donar llibertat expositiva a l'espai. Aquesta flexibilitat no només ha d'existir en l'espai físic, si no també en les instal·lacions de il·luminació (intensitat i direcció controlables, mòduls de presentació flexibles, etc.), electricitat, seguretat, ventilació, etc. A nivell de connexions entre àmbits, les dues sales d'exposicions han de reunir els següents requisits:

- 1.- Accés directe amb la zona de recepció del públic per tal de crear un flux continuat i còmode entre el públic que entra al Centre i les propostes d'exposicions realitzades
- 2.- Accés directe als magatzems tant de material arqueològic com d'altres tipus de material necessaris per poder realitzar les instal·lacions museístiques.
- 3.- Accés ràpid i directe amb les sales de Restauració, on es preparen totes les peces arqueològiques que després s'exposaran.
- 4.- Accés directe per l'entrada de materials tant arqueològics com museístics.

Les connexions necessàries per l'Auditori, la Biblioteca i el Taller didàctic són molt més reduïdes que les exposades per les sales d'exposicions, ja que no requereix de la continua entrada de materials arqueològics ni de la infraestructura expositiva. Per contra, la principal connexió serà amb el vestíbul o zona de recepció d'on vindrà el públic. En qualsevol cas, aquestes quatre àrees (àrea d'exposició permanent, àrea d'exposició temporal, auditori i biblioteca) encara que connectades, hauran de tenir un accés independent. Això farà possible un diferent ús de cada sala, no només respecte a les activitats que es realitzin sinó també respecte a horaris, tipus de públic, etc. De la mateixa manera aquesta independència també permetrà mantenir alguna de les sales inoperativa o en preparació de futures exposicions sense que afecti a la resta de les propostes de l'àrea.

B.- Àrea d'acollida i suport al públic.

Aquesta funció incorpora una diversitat d'espais amb unes característiques físiques i funcionals variades. Entre els espais que conformen aquesta àrea podem distingir:

1.- Zona de recepció. És la zona d'accés a l'edifici i és on el públic entra en contacte per primera vegada amb el Museu i en definitiva amb les diferents instal·lacions del Parc Arqueològic. En certa manera, la zona de recepció dona una imatge al públic respecte al Parc i el predisposa psicològicament per gaudir de les diferents propostes ubicades tant en el Museu com a la resta del Parc Arqueològic. A la vegada, aquest espai és el que distribueix i organitza la resta d'espais del Centre i dona la primera informació al públic. Aquest àmbit ha de ser concebut de tal manera que els visitants es puguin orientar ràpidament vers les sales d'exposició o els altres serveis que el Centre ofereix. A la vegada el vestíbul minimitzarà les variacions de temperatura i humitat de l'interior de l'edifici, aïllant-lo el màxim possible de les condicions atmosfèriques exteriors. A l'actualitat, a les instal·lacions museístiques de nova creació, o a les remodelacions d'antics edificis, aquesta zona de recepció, d'acollida de públic i a la vegada d'organització de l'espai adquireix un major protagonisme en la distribució volumètrica de l'edifici, convertint-se en un autèntic punt de referència. A nivell de connexions amb altres espais, la zona de recepció, per la seva funció d'acollida requerirà de les següents connexions:

1.- Estarà directament connectada amb els sanitaris i els serveis de robaduria. A la vegada serà en aquest espai on s'ubiqui el primer punt d'informació respecte de la varietat d'ofertes del Parc.

2.- Permetrà un ràpid i fluït accés tant a la zona de les exposicions permanents i temporals com a la zona de l'Auditori.

3.- Estarà connectat de manera independent amb la biblioteca, el taller didàctic i la tenda, el Bar i la zona exterior.

4.- També estarà connectat amb les diferents dependències de l'àmbit intern, especialment aquelles que fan referència a la gestió (direcció, administració, coordinació de la promoció turística i de la didàctico-educativa).

2.- Tenda. Dintre de les noves propostes museològiques la tenda dels museus o de les institucions museístiques adquireix cada vegada una major importància. Aquesta importància es concentra en dos grans punts. Per una part les vendes de la tenda ofereixen la possibilitat d'augmentar de manera significativa els ingressos econòmics del centre, fet cada vegada més important donada la dificultat i la disminució de les subvencions públiques. Per altra part, la tenda, i la possibilitat de vendre productes del Parc, permet via el *merchandising* potenciar i publicitar la imatge del Parc cap a l'exterior. Aquesta major importància es reflecteix en un augment de l'espai arquitectònic destinat a aquesta funció. A nivell de connexions, la tenda tindrà una via directa amb la zona de recepció.

3.- Bar. De la mateixa manera que la tenda, el bar, com a servei complementari dels museus i de les institucions museístiques, ha anat adquirint cada vegada més

importància i és un altre dels espais que s'utilitzen per augmentar el nivell dels ingressos, via explotació directa o concessió però a la vegada també són utilitzats per donar a conèixer el museu o la institució a gent que normalment no s'aproparia a aquests tipus centres. En aquest sentit, dintre de les noves propostes museològiques el bar funciona com a reclam de nova gent. Aquesta nova funcionalitat fa que es tingui una gran cura amb el disseny del bar, proposant moltes de vegades una estètica molt acurada que transmeti una imatge positiva del centre. És important que el bar, a nivell de connexions, tingui un triple accés:

- 1.- Des de la zona de recepció.
- 2.- Accés directe sense entrar al centre. Això li permet tenir una major llibertat d'horaris i una certa independència funcional.
- 3.- Accés i connexió amb l'exterior, amb la possibilitat de crear una terrassa. Aquesta connexió amb l'exterior a més de donar una major llibertat i flexibilitat d'espais, es converteix amb un punt d'acollida per la gent que surt o arriba d'altres punts dels Parc.

2.- Àmbit Intern.

A més de totes aquelles funcions destinades a informar, orientar, acollir i exposar materials arqueològics, el Museu és l'àmbit de gestió i coordinació de totes les activitats que genera el Parc Arqueològic. El Museu es converteix en l'espai físic on es concentren totes aquestes actuacions.

A.- Àrea de Gestió.

Es tracta de l'àmbit físic de decisió de l'estratègia a seguir pel Parc Arqueològic. És una àrea que ha d'ocupar un lloc privilegiat dintre de la distribució dels espais del Centre. A nivell físic, l'àrea de gestió s'estructura en quatre àmbits:

- 1.- L'àrea de direcció, on es localitzen el director i l'equip coordinador del Parc Arqueològic.
- 2.- L'àrea de secretaria que reuneix totes aquelles tasques de tipus administratiu relacionades amb la gestió del Parc.
- 3.- Àrea de promoció didàctico-educativa que reuneix l'equip de pedagogs i monitors dedicats a les activitats relacionades amb l'educació.
- 4.- Àrea de promoció turística on es situa tot l'equip que coordina la promoció i guiatge destinat al sector turístic.

A nivell de connexions entre els àmbits, aquestes àrees poden estar menys lligades a les col·leccions, tant les exposades com les emmagatzemades, i als circuits de recorregut del públic. Aquesta distribució dona una certa independència funcional respecte a l'àmbit més públic del centre. És necessària una entrada independent respecte de la del públic, degut a què els horaris i las finalitats són independents. A la vegada cada una d'aquestes àrees han d'estar interconnectades entre elles i han de tenir un accés de caire privat respecte als magatzems, i àrees de restauració, estudi i documentació.

B.- Àrea de Tractament del Material Arqueològic.

Sota aquest títol es reuneixen tots aquells àmbits que tenen una relació directa amb els materials arqueològics, tant sia a nivell d'inventari i emmagatzematge com a nivell de tractament, restauració i estudi.

Quatre són els àmbits que s'integren dintre d'aquesta àrea.

- 1.- Magatzem de material arqueològic.
- 2.- Àrea de restauració.
- 3.- Àrea de documentació i estudi.
- 4.- Zona d'experimentació.

Encara que tots aquests àmbits s'inclouen dintre d'una mateixa àrea funcional, alguns d'aquests espais presenten unes característiques pròpies que s'han de tenir en compte.

1.- El magatzem és l'àrea de reserva de tot el material arqueològic que es va recuperant dels jaciments del Parc, tant dels diferents projectes d'excavació com dels que entraran en dipòsit provinents d'altres museus. És un dels pulmons de tot el Parc, ja que recull tota la riquesa de material arqueològic que s'ha recuperat. El magatzem requereix d'unes solucions estructurals pròpies que vénen donades per les següents necessitats:

- a.- Una facilitat d'accés i connexió amb l'arribada de vehicles de transport. que permeti un còmode trasllat de les peces i materials
- b.- Un bon acondicionament climàtic i de seguretat.
- c.- Una bona connexió amb les sales de restauració i d'estudi i amb les àrees d'exposicions temporals i permanents.

2.- Per la seva part, les especificacions arquitectòniques del laboratori de restauració venen donades per:

- a.- un bon sistema de circulació d'aire ja que és normal la utilització de productes químics per la restauració.
- b.- un bon sistema de seguretat contra incendis fruit de la utilització de productes de restauració altament inflamables.
- c.- una bona connexió amb els magatzems de materials arqueològics i les sales d'exposicions.

C.- Àrea de manteniment.

Aquesta àrea està formada per diferents àmbits relacionats amb el manteniment de l'edifici i de les infraestructures i necessitats del Parc. Acollirà des de la zona de grups electrògens i de calefacció fins a magatzems diversos que permetin la realització de les activitats de manteniment del tot el Parc. Entre les diferents

AJUNTAMENT DE CALVIÀ
MALLORCA

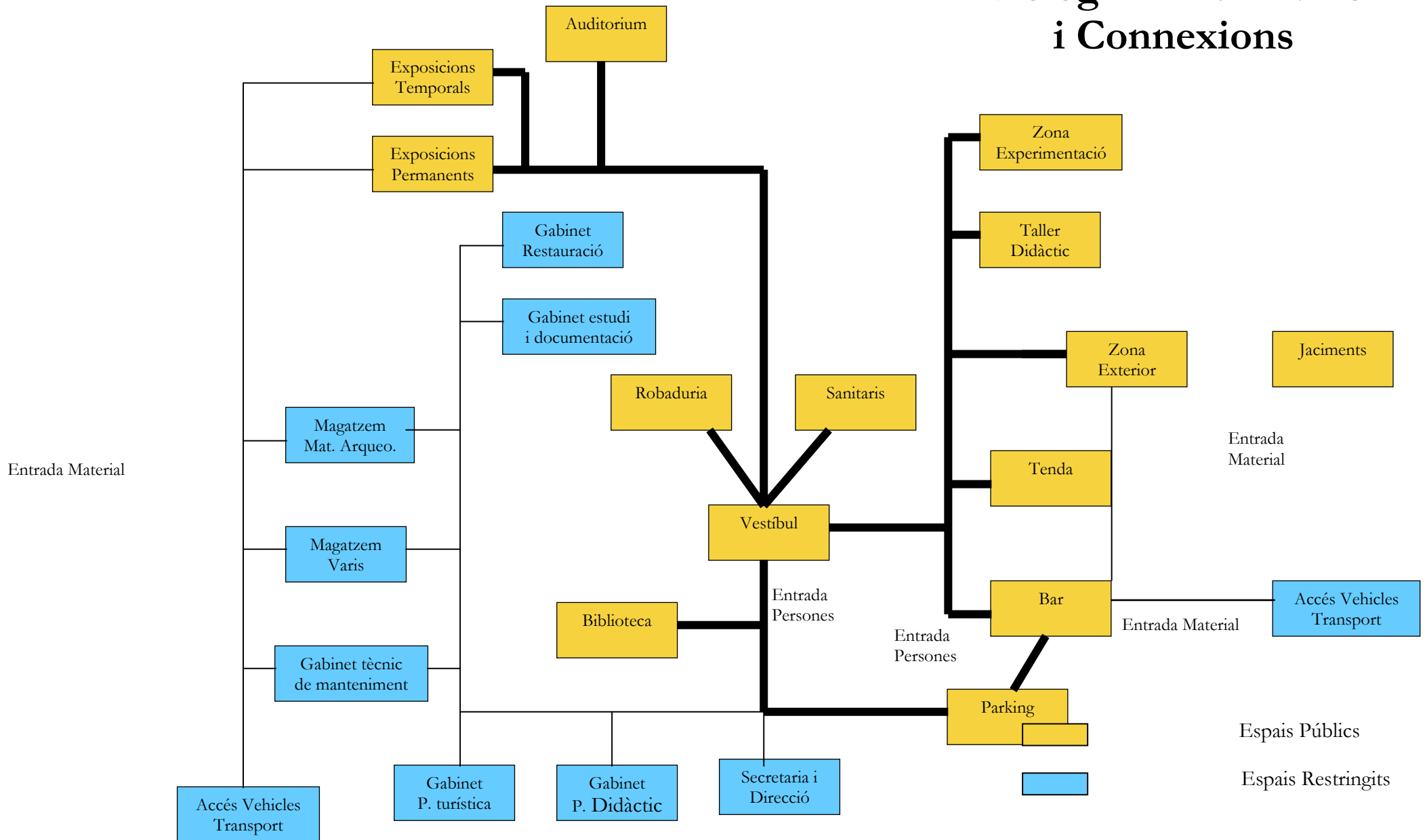
activitats centralitzades en aquestes àmbits podem destacar les de neteja, manteniment de les instal·lacions, servei de neteja forestal i restauració de camins i jaciments, etc. A nivell de connexions, aquests àmbits han d'estar allunyats de les àrees públiques i han de comptar amb una sortida directa a fora de l'edifici on hi hagi un accés de vehicle de transport.

Visualment els diferents àmbits, àrees de funcionament del Museu i les seves respectives connexions es poden analitzar en els següents visiogrames:

- **Visiograma d'àmbits i Connexions**
- **Serveis del Museu**

1.- El primer classifica els diferents espais amb funció de si són d'àmbit públic o d'àmbit privat.
 Dins un mateix espai es podran simultaniejar diverses funcions

Visiograma d'àmbits i Connexions

Serveis del Museu

2.- El segon visiograma classifica els diferents espais segons el tipus de funció prioritària a la que estan destinats.
Dins un mateix espai es podran simultaniejar diverses funcions

